

ОҚУШЫЛАР АРАСЫНДАҒЫ
САУАТТЫЛЫҚ БОЙЫНША
АЙЫРМАШЫЛЫҚТАР:
ОНЫҢ КӨПТІЛДІ БІЛІМ БЕРУГЕ
ЫҚПАЛЫ

Committed to Excellence

KIMEP UNIVERSITY

*Жұлдыз Смагулова және
Алия Жакупова*

27-28 қазан,

*Назарбаев Зияткерлік мектептер
конференциясы, Астана*

KIMEP UNIVERSITY
PRESENTATION

2012 жылғы PISA зерттеулері

- Оқу үлгерімі бойынша үлкен айырмашылық
- Қазақ тілінде оқытатын мектептердің нәтижесі орыс тілінде оқытатын мектептерге қарағанда төмен

Теориялық пайымдау

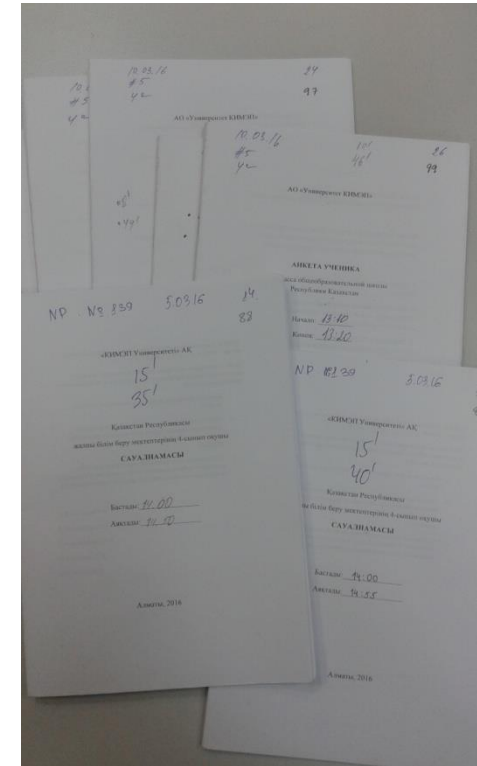
- Сауаттылық дегеніміз тек оқи және жаза білу емес, сонымен қатар, қажет кезде білімін қолдана білу (Скрибнер және Коул, 1981)
- Сауаттылық – әлеуметтік дағды (Стрит, 2003)
- Сауаттылық билік пен теңдік арасындағы әлеуметтік қарым-қатынасқа кіріктірілген.

Әдістеме

- **Өткізу орны:** Алматы қаласындағы орыс тілінде оқытатын және қазақ тілінде оқытатын 10 мектеп
- **Қатысушылар:** 241 оқушы, 4-ші сынып
- **Өткізу уақыты:** 2016 жылдың көктемі
- **Құрал:** PIRLS үлгісі бойынша құрастырылған тест

Сауаттылықты тексеруге арналған тест және сауалнама

- Алдыңғы білімін тексеретін сауалнама
- Сауаттылықты тексеретін тест – төрт бөлік
 - **Екі түрлі мәтін:** көркем әдеби және ғылыми
 - **Ғылыми мәтін** 4-ші сынып оқулығынан алынған мәтін (Дүниетану және Познание мира, Алматыкітаб, 2015)
 - **Көркем әдеби:** Ағылшын тілінен аударылған мәтіндер
 - Сауаттылықты тексеруге арналған тапсырмалар келесілерді қамтиды:
 - өз ойын жеткізу және дәлелдеу
 - оқығанын түсіну
 - анық көрсетілген ақпаратты түсіну
 - нақты түрде пайымдау жасау
 - функционалды сауаттылықты көрсету

Нәтижелер

- Орыс тілінде оқитын көптеген мектеп балалары ана тілін үйде қолданады
- Қазақ және орыс қостілінде сөйлеу көрсеткіші қазақ тілінде оқитын мектеп оқушылары арасында жоғары
- орыс тілінде оқитын мектеп оқушыларының үштен бір бөлігінің көбісі үшін басқа тілдер қолжетімді

Күнделікті өмірде мектептегі оқыту тілінен басқа тағы қандай тілдерді қолданасың?	Тек ана тілін	Орыс тілін	Қазақ тілін	Өзге тілді
Қазақ мектептерінде оқитын оқушылар	25.3	69	-	6
Орыс мектептерінде оқитын оқушылар	43.4	-	17	39.6

Нәтижелер

- Орыс тілінде оқитын мектеп оқушыларының басым көпшілігі мектептен тыс материал оқығанда, оны орыс тілінде оқиды

2-ші кесте. Үйде оқитын материалдардың тілі, %

Үйде қандай тілде оқисың?	Тек ана тілінде	Орыс тілінде	Қазақ тілінде
Қазақ мектептерінде оқитын оқушылар	48.6	24.6	-
Орыс мектептерінде оқитын оқушылар	76	-	1

Нәтижелер

- Орыс тілінде оқитын оқушылар көбінесе жағдайы жақсы отбасыларынан шыққан

3-ші кесте. Үй кітапханасының үлкендігі (оқу және мәдениеттің көрсеткіші), %

Кітаптар саны	0-10	11- 25	26-100	101-200	200-ден астам
Қазақ мектептері	28.1	45	21.1	2.1	3.5
Орыс мектептері	16	24	36	18	5

4-ш кесте. Әлеуметтік-экономикалық жағдай көрсеткіші, %

Келесі заттарға ие болу көрсеткіші	Жеке бөлме	Жеке смартфон/планшет
Қазақ мектептерінде оқитын оқушылар	33.8	54
Орыс мектептерінде оқитын оқушылар	54.5	80

Нәтижелер

- қазақ мектептерінде оқитын оқушылар өздерінің орыс мектептерінде оқитын құрбыларына қарағанда тест тапсыруға 25 % уақыт көп жұмсады
- Қазақ мектептерінде оқитын оқушылар тест нәтижелерінің барлық жағынан төмен көрсеткіштер көрсетті

6-шы кесте. Оқығанын түсіну, % дұрыс жауаптар

	Орыс тілінде оқитын оқушылар	Қазақ тілінде оқитын оқушылар
Жануарлар табиғи су көздерінен басқа тағы қай жерлерден су табады? (4-ші сынып оқулығының үзіндісін оқығаннан кейін қойылған сауал)	73	23.9

Нәтижелер

7-ші кесте. Функционалды сауаттылық, % дұрыс жауап

	Орыс мектептерінде оқитын оқушылар	Қазақ мектептерінде оқитын оқушылар
Мультфильм көргің келсе, теледидарды қашан қосу қажет? (Теледидар бағдарламасын оқығаннан кейін қойылған сауал)	89	38

8-ші кесте. Қорытынды жасау, % дұрыс жауап

	Орыс мектептерінде оқитын оқушылар	Қазақ мектептерінде оқитын оқушылар
Неліктен көптеген шөл өсімдіктерінің жапырақтары ұзын, әрі жіңішке?	83	31

Нәтижелер

9-шы кесте. Ойын жеткізу, % жауап

Саған әңгіме ұнады ма? Жауабыңды түсіндір	Орыс мектептерінде оқитын оқушылар	Қазақ мектептерінде оқитын оқушылар
0 – қате жауап немесе жауап жоқ	8	44.3
1 – кей бөліктерін түсінген: сезімін білдіру болсын, түсініктеме беру беру	55	48.5
2 – толық түсінген: сезім+ түсініктеме+ бір немесе бірнеше себептер	36	7

Қорытындылар

Оқушылар арасында сауаттылық дейгейінде айырмашылықтың болу себептері:

- әлеуметтік-экономикалық факторлар және мәдени капитал (мысалы, үйде сауаттылық ашуға бағытталған әрекеттер)
- ана тілін жеткілікті білмеу
- мемлекет стандарттарының әртүрлілігі
- сауаттылықты түсінудегі айырмашылықтар

Талқылау

1. Ағымдағы сауат ашу бағдарламасы мен күтілетін нәтижелерді қайта қарастыру.
2. Сауат ашу мамандарын даярлау және сауат ашу бойынша мұғалімдерді оқыту.
3. Ана тілінде білім беруді қайта қарастыру және екінші тілге оқытуды қолдау.
4. Әлеуметтік қиыншылықтары бар топтардың балалары үшін қолдау бағдарламасын даярлау.
5. Сауат ашу іс-шарасы мен ата-аналарды оқытуды бастау.

Пайдаланылған әдебиет

- Гуд, Р. Х., III, Симмонс, D. С., & Смит, С. Б. (1998). АҚШтың білім беруіндегі тиімді енгізулер: Ерте оқу дағдысын үйренуді бағалау және бекіту. *Мектеп психологиясын қайта қарастыру*, 27(1), 45-56.
- Хул Ж., Эрнандес Г. Сауат ашу. *Білім беру лингвистикасының мұғалімге арналған нұсқаулығынан*. Оксфорд: Willey-Blackwell, 2010.
- Экономикалық ынтымақтастық және даму ұйымы (2014). Мемлекеттік білім беру саясатына шолу: *Қазақстандағы орта білім беру* .
http://ncepa.kz/upload/iblock/f8f/reviews-of-national-policies-for-education_rus_iac2014.pdf
- Скрибнер С., Коул М. (1981) *Сауат ашу психологиясы*. Кембридж: Гарвард университеті баспасы.
- Стрит, Б. (2003). Сауат ашудың жаңашыл оқуларында не “жаңа”? Сауат ашу бойынша теориялық және тәжірибелік тұрғыдан сыни ойлау. *Салыстырмалы білім берудегі қазіргі мәселелер*, 5(2), 77-91.
- Торгесен, Ж. К. (1998). Құламастан бұрын оларды қағып ал: жас балалардың оқу дағдысына қатысты сәтсіздіктерін алдын алуын анықтау және бағалау. *Американың білім беру саласы/Америка мұғалімдерінің федерациясы*, 22, 32-39.

Назарларыңызға
рахмет!

**Сұрақтарыңыз
бар ма?**
